

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**
Кафедра екології агросфери та екологічного контролю

“ЗАТВЕРДЖЕНО”
Факультет Захисту рослин,
біотехнологій та екології
Протокол №10
“21” травня 2026 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ПРИРОДООХОРОННИЙ КОНТРОЛЬ

Галузь знань Е «Природничі науки, математика та статистика»

Спеціальність Е2 «Екологія»

Освітня програма Екологія та охорона навколишнього середовища

Факультет Захисту рослин, біотехнологій та екології

Розробник: доцент, к.с.-г. наук О.І. Наумовська

(посада, науковий ступінь, вчене звання)

Київ – 2026 р.

Опис навчальної дисципліни

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь		
Освітній ступінь	Магістр	
Спеціальність	101 Екологія	
Освітня програма	Екологічний контроль та аудит	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	Обов'язкова	
Загальна кількість годин	120	
Кількість кредитів ECTS	4	
Кількість змістовних модулів	2	
Курсовий проект (за наявності)	відсутній	
Форма контролю	екзамен	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання		
	Денна форма здобуття вищої освіти	Заочна форма здобуття вищої освіти
Рік підготовки	1	2
Семестр	2	3
Лекційні заняття	15	4
Практичні, семінарські заняття	-	-
Лабораторні заняття	30	4
Самостійна робота	75	82
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми навчання	3	

1. Мета, завдання, компетентності та програмні результати компетентності навчальної дисципліни

Мета курсу дисципліни Природоохоронний контроль – опанування студентами системи знань правових та організаційних основ державного екологічного контролю щодо органів державної влади, органів місцевого самоврядування, суб'єктів господарювання, фізичних осіб а також порядку притягнення суб'єктів господарювання до відповідальності за порушення вимог законодавства про охорону навколишнього природного середовища з метою захисту довкілля, життя та здоров'я людини, гарантування екологічної безпеки та збереження природних територій та об'єктів, що підлягають особливій охороні

Основним **завданням** дисципліни «Природоохоронний контроль» є надання студентам системи знань забезпечення додержання вимог законодавства про охорону навколишнього природного середовища центральними органами виконавчої влади, їх територіальними органами, місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування в частині здійснення делегованих їм повноважень органів виконавчої влади, підприємствами, установами та організаціями незалежно від форми власності та господарювання, в тому числі юридичними особами - нерезидентами, фізичними особами – підприємцями.

Студенти мають вміти проводити оцінку ландшафтного і біологічного різноманіття та аналізувати наслідки антропогенного впливу на природні середовища, доносити зрозуміло і недвозначно професійні знання, власні обґрунтування і висновки до фахівців і широкого загалу, оцінювати потенційний вплив техногенних об'єктів та господарської діяльності на довкілля, використовувати сучасні методи обробки і інтерпретації інформації при проведенні інноваційної діяльності.

Набуття компетентностей (відповідно до затвердженої ОПП за спеціальністю 101 «Екологія», протокол № 11 від 24 квітня 2024 р. засідання Вченої ради НУБіП України):

Інтегральна компетентність

Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у сфері екології, охорони довкілля та збалансованого природокористування при здійсненні професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій, та характеризуються комплексністю і невизначеністю умов та вимог.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК02. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК06. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

Фахові (спеціальні) компетентності (СК):

СК12. Здатність застосовувати нові підходи до аналізу та прогнозування складних явищ, критичного осмислення проблем у професійній діяльності.

СК15. Здатність до організації робіт, пов'язаних з оцінкою екологічного стану, захистом довкілля та оптимізацією природокористування, в умовах неповної інформації та суперечливих вимог.

СК18. Здатність оцінювати рівень негативного впливу природних та антропогенних факторів екологічної небезпеки на довкілля та людину.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН8. Уміти доносити зрозуміло і недвозначно професійні знання, власні обґрунтування і висновки до фахівців і широкого загалу.

ПРН12. Уміти оцінювати ландшафтне і біологічне різноманіття та аналізувати наслідки антропогенного впливу на природні середовища.

ПРН13. Уміти оцінювати потенційний вплив техногенних об'єктів та господарської діяльності на довкілля.

ПРН16. Вибирати оптимальну стратегію господарювання та/або природокористування в залежності від екологічних умов.

2. Програма та структура навчальної дисципліни
для повного терміну денної (заочної) форми навчання

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин													
	денна форма							Заочна форма						
	Тижні	Усього	у тому числі					Усього	у тому числі					
			л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12		14	
Змістовий модуль 1. Нормативні питання природоохоронного контролю														
Тема 1. Історичні передумови виникнення екологічного контролю, як виду природоохоронної діяльності. Сучасні світові вимоги до екологічного контролю. Види діяльності, які підлягають екологічному контролю	1-2	14	2	4			8	14						14
Тема 2. Земельні ресурси України: антропогенний вплив та його негативні наслідки. Організаційно-правове забезпечення екологічного контролю за додержанням вимог законодавства про охорону і раціональне використання земельних ресурсів	3-4	14	2	4			8	18	2		2			14
Тема 3. Сучасний стан водних ресурсів України: основні екологічні проблеми, які потребують контролю. Організаційно-правове забезпечення контролю за додержанням вимог законодавства про охорону і раціональне використання водних ресурсів	5-6	13	2	4			7	14						14
Тема 4. Атмосферне повітря: сучасний стан забруднення і параметри, що потребують контролю. Організаційно-правове забезпечення контролю за додержанням вимог	7	13	2	4			7	14						14

законодавства про охорону атмосферного повітря													
Разом за змістовим модулем 1		54	8	16			30	60	2		2		56
Змістовий модуль 2. Прикладні аспекти природоохоронного контролю													
Тема 5. Лісові ресурси: сучасні проблеми збереження і раціонального використання. Організаційно-правове забезпечення контролю за додержанням вимог законодавства про охорону і збереження лісових ресурсів	8-9	16	2	4			10	18	2		2		14
Тема 6. Природно-заповідний фонд України: особливості формуванні і функціонування. Організаційно-правове забезпечення контролю за додержанням вимог законодавства щодо природно-заповідного фонду.	10-11	17	2	4			11	14					14
Тема 7. Світовий досвід та основи державної політики України у сфері екологічного контролю пестицидів і агрохімікатів	12-13	16	2	2			12	14					14
Тема 8. Світовий досвід та основи державної політики України у сфері поводження з відходами	14-15	17	1	4			12	14					14
Разом за змістовим модулем 2		66	7	14			45	60	2		2		56
Усього годин		120	15	30			75	120	4		4		112

3. Теми практичних робіт

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Аналіз видів діяльності, які чинять вплив на природні ресурси регіону (індивідуальне завдання - регіональний рівень устрою території). Групування видів діяльності за впливом на стан природних ресурсів регіону для подальшого здійснення екологічного контролю.	4
2	Аналіз екологічного стану земельних ресурсів регіону (індивідуальне завдання). Процедура екологічного контролю за додержанням вимог природоохоронного законодавства про охорону і раціональне використання земель.	4
3	Аналіз екологічного стану водних ресурсів регіону (індивідуальне завдання). Процедура екологічного контролю за додержанням вимог природоохоронного законодавства про охорону і раціональне використання водних ресурсів	4
4	Аналіз екологічного стану атмосферного повітря регіону (індивідуальне завдання). Процедура екологічного контролю за додержанням вимог природоохоронного законодавства про охорону атмосферного повітря	4
5	Аналіз екологічного стану лісових ресурсів регіону (індивідуальне завдання). Процедура екологічного контролю за додержанням вимог природоохоронного законодавства про охорону і збереження лісових ресурсів	4
6	Аналіз екологічного стану природно-заповідного фонду регіону (індивідуальне завдання). Процедура екологічного контролю за додержанням вимог природоохоронного законодавства про природно-заповідний фонд.	4
7	Процедура державних випробувань пестицидів і агрохімікатів. Процедура державної реєстрації пестицидів і агрохімікатів. Екологічний контроль пестицидів і агрохімікатів (вплив на біоту природних екосистем, прогноз ризику забруднення ґрунтових і водних екосистем)	2
8	Систематизація інформації (за індивідуальним завдання) при розробці стратегії господарювання та/або природокористування в залежності від екологічних умов регіону	4
	Разом	30

4. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Наукове і методичне забезпечення здійснення природоохоронного контролю на підприємствах	6
2	Природоохоронний контроль в сфері надрокористування	6
3	Природоохоронний контроль землекористування	6
4	Природоохоронний контроль водокористування	6
5	Природоохоронний контроль в системі поводження з відходами різних категорій	6
6	Природоохоронний контроль лісових ресурсів	6
7	Прикордонний екологічний контроль	6
8	Природоохоронний контроль сільськогосподарського виробництва	6

9	Екологічний контроль якості продукції сільськогосподарського виробництва	6
10	Громадський природоохоронний контроль	6
11	Громадські екологічні організації та їх функції	7
12	Інформаційні платформи екологічного контролю господарської діяльності	8
	Разом	75

5. Засоби діагностики результатів навчання:

- екзамен;
- модульні тести;
- реферати, презентації;
- розрахункові роботи;
- захист практичних робіт;

6. Методи навчання:

- словесний метод (лекція, дискусія, співбесіда тощо);
- практичний метод (лабораторні, практичні заняття);
- наочний метод (метод ілюстрацій, метод демонстрацій);
- робота з навчально-методичною літературою (конспектування, тезування, анутовання, рецензування, складання реферату);
- відеометод (дистанційні, мультимедійні, веб-орієнтовані тощо);
- самостійна робота (виконання завдань);
- індивідуальна науково-дослідна робота здобувачів вищої освіти.

7. Методи оцінювання.

- екзамен;
- усне або письмове опитування;
- модульне тестування;
- командні проекти;
- реферати, есе;
- захист практичних робіт;
- презентації та виступи на наукових заходах.

8. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти.

Оцінювання знань здобувача вищої освіти відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національні оцінки згідно з табл. 1 чинного «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України»

Рейтинг студента, бали	Оцінка національна за результати складання	
	екзаменів	заліків
90-100	Відмінно	Зараховано
74-89	Добре	
60-73	Задовільно	
0-59	Незадовільно	Не зараховано

Для визначення рейтингу здобувача вищої освіти із засвоєння дисципліни РДИС (до 100 балів) одержаний рейтинг з атестації (до 30 балів) додається до рейтингу здобувача вищої освіти з навчальної роботи РНР (до 70 балів): $R_{\text{дис}} = R_{\text{НР}} + R_{\text{АТ}}$.

9. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

- електронний навчальний курс навчальної дисципліни (на навчальному порталі НУБіП України eLearn - <https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=3635>)
- конспекти лекцій та їх презентації;
- підручники, навчальні посібники, практикуми;
- методичні матеріали щодо вивчення навчальної дисципліни для здобувачів вищої освіти денної та заочної форм здобуття вищої освіти:

10. Рекомендовані джерела інформації Базові

- 1.Кравченко С.М., Андрусевич А.О., Бонайн Дж. Актуальні проблеми міжнародного права навколишнього середовища. Львів, 2022. 258 с.
- 2.Екологічний паспорт. URL: <https://deplv.gov.ua/ekologichnyj-pasport/>.
- 3.Стратегічна екологічна оцінка. URL: <https://mepr.gov.ua/diyalnist/strategichna-ekologichna-otsinka/>.
4. Екологія агросфери: підручник / О.І. Фурдичко, О.І. Дребот, О.С. Дем'янюк, Є.Д. Ткач, А.А. Бунас. Київ: ДІА, 2022. 336 с.

Додаткова література

1. Закон України «Про основи національної безпеки України».
2. Закон України «Про основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року»
3. Постанова Верховної Ради України «Про основні напрями державної політики України у галузі охорони довкілля, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки»
4. Концепція реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2030 року
5. Стратегія низьковуглецевого розвитку України до 2050 року
6. Національна стратегія управління відходами в Україні до 2030 року
7. Закон України "Про приєднання України до Картахенського протоколу про біобезпеку до Конвенції про біологічне різноманіття»
8. Закон України «Про пестициди і агрохімікати»
9. Водний кодекс України (ВКУ) (06 червня 1995 року № 213/95-ВР)
10. Кодекс України про надра (27 липня 1994 року № 132/94-ВР)
11. Закон України «Про управління відходами»
12. Закон України «Про утилізацію транспортних засобів»
13. Закон України «Про прикордонний контроль»
14. Закон України Про ратифікацію Конвенції про охорону біологічного різноманіття: Закон України від 29.11.1994 р. № 257/94-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/257/94-%D0%B2%D1%80#Text>.

Інформаційні ресурси

1. Хилько М. І. Екологічна безпека України: Навчальний посібник / М. І. Хилько. К., 2017. URL: <http://www.philosophy.univ.kiev.ua/uploads/editor/Files/Vykladachi/Hylkof>.
2. Екологічна безпека та природокористування. URL: <https://itgip.org/wp-content/uploads/2018/08/%D0%B5%D0%BA%D0%BE%D0%BB-%D0%B7%D0%B1-%E2%84%9623.pdf>.
3. Питання безпеки України в контексті правового регулювання екологічної сфери. URL: <http://jrnl.nau.edu.ua/index.php/UV/article/view/11109>.
4. Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2697-19>.
5. Зеркалов Д. В. Екологічна безпека та охорона довкілля. URL: <https://www.zerkalov.org.ua/node/29>.
6. Сучасні проблеми в агроекології [Електронний ресурс]. URL: <http://dspace.kntu.kr.ua/jspui/handle/123456789/8307>.
7. Проект Закону про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=63948.
8. Закон України «Про національну безпеку України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19>.
9. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про затвердження плану заходів щодо виконання Концепції реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2030 року». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/878-2017-%D1%80>.
10. <https://www.kmu.gov.ua/ua/news/ostap-semerak-uryad-ukrayini-pidtrimav-strategiyu-nizkovuglecevego-rozvitku-ukrayini-do-2050-roku>.